

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
FACULTATEA DE TEOLOGIE ORTODOXĂ
ȘCOALA DOCTORALĂ DE TEOLOGIE
ORTODOXĂ „ISIDOR TODORAN”

România
Ministerul Educației și
Cercetării
Universitatea „Babeș-
Bolyai”
Facultatea de Teologie
Ortodoxă
Strada Episcop Nicolae

Ambiguitate în atitudinea Sfântului Apostol
Petru față de Iisus?
O perspectivă a Evangheliștilor

Teză de doctorat
(Rezumat)

Coordonator:

Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian TOFANĂ

Doctorand:

Diac. Marius-Stelian MARȚIȘ

Cluj-Napoca

2024

CUPRINS

LISTA ABREVIERILOR.....	6
PRELIMINARII.....	8
1. Contextul și argumentarea lucrării.....	8
2. Obiectivele și scopul cercetării	10
3. Metodologie și surse utilizate.....	12
4. Structura și delimitarea studiului	18

PARTEA I

SIMON-PETRU - DE LA CHEMAREA LA APOSTOLAT LA CREDINȚA MĂRTURISITOARE

I.1 Chemarea la Apostolat a Sfântului Petru. O perspectivă a Evangheliei a IV-a.....	21
I.1.1 Ucenicii lui Ioan urmează lui Hristos. Chemarea preliminară (In. 1:36 - 39).....	22
I.1.2 Andrei cheamă pe Petru (In. 1:40 – 42).....	31
I.2 Chemarea la Apostolat a Sfântului Petru. O perspectivă a Sinopticilor (Mt. 4:18 – 20; Mc. 1:16 – 20).....	39
I.2.1 Credința în Iisus Hristos. Chemarea la Apostolat.....	50
I.2.2 Necesitatea luării unei decizii. Urmarea lui Hristos	51
I.3 Înțelegerea Apostolatului în contextul a două minuni (Lc. 5:1 – 11)	54
I.3.1 Perspective diferite asupra Apostolatului (Lc. 5:1-11 și In. 21:1-14)	54
I.3.2 Contextul minunii.....	55
I.3.3 Ascultarea lui Petru. Minunea prinderii mulțimilor de pești	57
I.3.4 Înțelegerea Apostolatului.....	61
I.4 Apostolul Petru – martor al Schimbării la Față a Mântuitorului Hristos (Mt. 17:1- 13; Mc. 9:2-9; Lc. 9:28-36).....	65
I.4.1 Lumina taborică.....	69
I.4.2 Semnificația arătării lui Moise și Ilie	71
I.4.3 Discursul Apostolului Petru	75
I.4.3.1 <i>Metafora „colibei”</i>	77
I.4.4 Glasul Tatălui	82

I.4.5 Apostolii copleșiți de lumina taborică.....	84
I.5 Apostolul Petru – martor al minunii învierii fiicei lui Iair (Mt. 9:18-19, 23-36; Mc. 5:22-24, 35-43; Lc. 8:49-56)	87
I.6 Mărturisirea de credință a lui Petru din Cezareea lui Filip (Mt. 16:13-20; Mc. 8:27-30; Lc. 9:18-21; In. 6:67-69)	94
I.6.1 Contextul evenimentului	95
I.6.2 Concepția mulțimilor despre Iisus.....	96
I.6.3 Mărturisirea de credință a lui Petru	99
<i>I.6.3.1 Credința lui Petru din perspectiva Evangheliilor Sinoptice .....</i>	<i>100</i>
<i>I.6.3.2 Credința lui Petru din perspectiva Evangheliei după Ioan (6:68-69), comparativ cu Sinopticii.....</i>	<i>102</i>
I.6.4 Hristos fericește pe Petru (Mt. 16:17-19).....	104
<i>I.6.4.1 Credința lui Petru - Temelia Bisericii (Mt. 16:18).....</i>	<i>107</i>
<i>I.6.4.2 „Cheile Împărăției cerurilor” (Mt. 16:19) .....</i>	<i>109</i>
I.7 Umblarea pe mare a Apostolul Petru – reflecție asupra uceniciei alături de Iisus (Mt. 14:22-33; Mc. 6:45-52; In. 6:16-21).....	111
I.7.1 Contextul în care are loc minunea.....	112
I.7.2 Umblarea pe mare a lui Iisus.....	115
I.7.3 Umblarea pe mare a lui Petru.....	120
<i>I.7.3.1 Credință sau necredință în atitudinea lui Petru?.....</i>	<i>120</i>
<i>I.7.3.2 Cufundarea în apă. Prefigurarea lepădării de Hristos.....</i>	<i>124</i>
I.7.4 Umblarea pe mare – reflecție asupra întregii ucenicii a lui Petru	127

PARTEA A II-A

ATTITUDINEA APOSTOLULUI PETRU ȘI PĂTIMIREA LUI IISUS HRISTOS

II.1 Iisus vestește ucenicilor Patimile Sale. Petru „ispitește” pe Mântuitorul (Mt. 16:21 – 23; Mc. 8:31 – 33)	131
II.1.1 Prima vestire a Patimilor (Mt. 16:21; Mc. 8:31-32a; Lc. 9:22).....	131
<i>II.1.1.1 Perspectiva mateană (Mt. 16:21).....</i>	<i>131</i>
<i>II.1.1.2 Perspectiva marcană (Mc. 8:31-32a) .....</i>	<i>134</i>
II.1.2 Petru „ispitește” pe Mântuitorul (Mt. 16:22-23; Mc. 8:32b-33).....	137
<i>II.1.2.1 Omeneasca judecare a Patimilor (Mt. 16:22; Mc. 8:32b).....</i>	<i>138</i>

II.1.2.1.1 „Și luându-L de o parte, a început să-L dojenească” (Mt. 16:22a; Mc. 8:32b).....	138
II.1.2.1.2 „Fie-Ți milă de Tine, Doamne!, asta să nu Ți se întâmple!” (Mt. 16:22b).....	140
II.1.2.2 <i>Hristos mustră pe Petru (Mt. 16:23; Mc. 8:33)</i>	141
II.2 „Cina cea de Taină” și Apostolul Petru (Mt. 26:17-29; Mc. 14:10-26; Lc. 22:1-38; In. 13).....	146
II.2.1 Petru și Ioan pregătesc Paștile (Mt. 26:17-19; Mc. 14:12-16; Lc. 22:7-13).....	146
II.2.2 Spălarea picioarelor. Petru se împotrivesc (In. 13:4-17).....	152
II.2.2.1 <i>Preliminarii (In. 13:4-5)</i>	156
II.2.2.2 <i>Refuzul inițial al lui Petru (In. 13:6-10)</i>	158
II.2.2.2.1 Împotrivirea totală a lui Petru și mustrarea lui Hristos (v. 8).....	161
II.2.2.2.2 Acceptarea și dorința de a fi complet curățat (v. 9-11).....	163
II.2.3 La inițiativa lui Petru, Iisus îl dă pe față pe trădător (In. 13:21-30).....	166
II.3 Prevestirea lepădării lui Petru (Mt. 26:30-35; Mc. 14:26-31; Lc. 22:31-34; In. 13:36-38).....	172
II.3.1 Rugăciunea lui Iisus pentru Petru (Lc. 22:31-32).....	173
II.3.2 Petru – de la credință la necredință.....	176
II.3.2.1 <i>Perspectiva ioaneică (In. 13:36-37)</i>	178
II.3.3 Profetia lui Iisus (Mt. 26:34; Mc. 14:30; Lc. 22:34; In. 13:38).....	180
II.4 Rugăciunea din Grădina Ghetsimani. Privegherea ucenicilor (Mt. 26:36-36; Mc. 14:33-42; Lc. 22:39-46).....	183
II.4.1 Rugăciunea lui Iisus.....	184
II.4.2 Privegherea ucenicilor. Neputința lui Petru.....	187
II.5 Lepădarea lui Petru. O privire comparativă a Evangheliștilor (Mt. 26:58, 69 – 75; Mc. 14:66 – 72; Lc. 22:55 – 62; In. 18:15 – 27).....	194
II.5.1 Petru și Ioan în curtea arhiereului Caiafa (In. 18: 15-16).....	194
II.5.2 „Un altfel de context” (Petru: curaj, frică sau neglijență?) (Mc. 14:54; Lc. 22: 54-55; In. 18:18).....	196
II.5.3 Prima lepădare (Mt. 26:69-70; Mc. 14:66-68; Lc. 22:56-57; In. 18:17).....	199
II.5.4 A doua lepădare (Mt. 26:71-72; Mc. 14:69-70a; Lc. 22:58; In. 18:25).....	206

II.5.5 A treia lepădare (Mt. 26:73-74; Mc. 14: 70b-71; Lc. 22:59-60; In. 18:26-27)...	207
II.5.6 Plânsul cu amar (Mt. 26:75; Mc. 14:72; Lc. 22:61-62;)	211

PARTEA A III-A

APOSTOLUL PETRU ȘI ÎNVIERII DOMNULUI. O PERSPECTIVĂ IOANEICĂ (IOAN 20-21)

III.1 Petru și Ioan la mormântul gol (In. 20: 1 – 10).....	215
III.2 Apostolul Petru și înțelegerea Domnului Înviat în mesajul pascal al Pescuirii minunate (In. 21:1-4).....	221
III.2.1 Pescuirea fără succes a ucenicilor (In. 21:3)	222
III.2.2 Întâlnirea ucenicilor cu Iisus (In. 21: 4-14).....	225
III.2.2.1 Mulțimea peștilor (In. 21:6, 8-11).....	226
III.2.2.2 Dragostea lui Petru (In. 21:7).....	228
III.2.2.3 Oferirea hranei celei veșnice (In. 21:12-13).....	230
III.3 Repunerea în Apostolat a lui Petru (In. 21:15-17).....	232
III.3.1 „Simone, Mă iubești?” („ἀγαπάω - ἀγαπάω – φιλέω”)	232
III.3.2 Răspunsul lui Petru.....	235
III.3.3 Misiunea Apostolului	238
III.3.4 Mântuitorul prevestește moartea lui Petru (In. 13:36; 21:18 – 19)	240
CONCLUZII.....	245
BIBLIOGRAFIE	256

Cuvinte cheie: Apostolul Petru, Apostolat, credință, îndoială, ambiguitate, impulsivitate, neînțelegere, lepădare, plânsul cu amar, mărturisirea iubirii, martiriu.

Introducere

Sfântul Apostol Petru este o personalitate marcantă a Noului Testament, ce se evidențiază în rândul celor Doisprezece Apostoli. Din primele rânduri ale Evangheliilor, îl întâlnim pe Petru ducând o luptă continuă cu sine însuși, anticipând caracteristica ambiguă a personalității sale. De-a lungul uceniciei sale alături de Hristos, viața Apostolului oscilează între două vârfuri: cel al îndoielii (acționând înainte de a gândi) și cel al credinței mărturisite sub diverse forme (Mărturisirea credinței din Cezareea lui Filip - Mt. 16:13-20; Mc. 8:27-30; Lc. 9:18-21; In. 6:67-69, Umblarea pe mare - Mt. 14:22-33; Mc. 6:45-52; In. 6:16-21 Repunerea în Apostolat – In. 21:15-17 ș.a).

Scopul principal al lucrării constă în înțelegerea și interpretarea „atitudinii ambigue” a Sfântului Apostol Petru, în special natura relației dintre el și Domnul Hristos, conform relatărilor celor patru Evangheliști. Prin exegeza pasajelor scripturistice, ce descriu caracterul Apostolului, putem contura un răspuns referitor la ipoteza cercetării noastre: „*Ambiguitate în atitudinea lui Petru față de Iisus?*”.

Personalitatea Apostolului Petru este profund definită de momentul întreitii negări a lui Hristos, eveniment ce marchează un punct de cotitură esențial în viața sa. Din acea clipă, vorbim de un nou Petru, un nou Apostol, transformat prin drama negării și reabilitării sale. Această experiență dramatică l-a condus spre adevărata convertire la viața cea întru Hristos, dobândind virtuțile necesare pentru a fi „pescar de oameni”.

Teza de doctorat este structurată în trei secțiuni majore care urmăresc momentele semnificative din viața Apostolului Petru.

Partea I

Simon-Petru – de la chemarea la Apostolat la credința mărturisitoare

Prima parte cuprinde șapte capitole în care este evidențiat parcursul Sfântului Petru de la Chemarea la Apostolat până în momentul Mărtusirii credinței din Cezareea lui Filip.

Procesul chemării la Apostolat a lui Simon-Petru, cuprins în primele trei capitole a lucrării, evidențiază parcursul viitorului ucenic, de la a fi un simplu pescar (Simon) la a fi Apostol al lui Hristos (Petru).

Evangelistul Ioan (1:35-42) relatează o primă întâlnire dintre Simon-Petru și Iisus, în care Andrei, fratele lui Simon, are un rol important. Ioan Botezătorul recunoaște pe Iisus ca fiind Mielul lui Dumnezeu (In. 1-36) și îndreaptă pe doi dintre ucenicii săi către El (In. 36-39).¹ Unul dintre aceștia este Andrei, fratele lui Simon-Petru. Timpul petrecut de Andrei alături de Iisus, îl determină pe acesta să-l caute pe fratele său, Simon, și să-i împărtășească bucuria. Astfel, Andrei devine primul misionar al Evangheliei: „*Am găsit pe Mesia (care se tâlcuiește Hristos)*” (In. 1:40). Andrei îl aduce pe Simon la Iisus, care Îl privește și Îi schimbă numele din Simon în „Chefa”: „*Tu ești Simon, fiul lui Iona; tu te vei numi Chefa (ce se tâlcuiește Petru)*” (In. 1:42). Schimbarea numelui, semnifică o nouă viață, o viață întru Hristos. Evangelistul Ioan nu consemnează nici un cuvânt rostit de Petru sau vreo acțiune a acestuia, ceea ce denotă o primă posibilă îndoială a lui Simon cu privire la persoana lui Iisus. Atitudinea lui Simon-Petru este caracteristica cugetului celui statornic, care nu acceptă imediat orice cuvânt (Simon nu a primit imediat afirmațiile lui Andrei), ci a dorit să-L întâlnească personal pe Hristos pentru a decide dacă merită să-L urmeze sau nu.

Evangelistii Matei și Marcu (Mt. 4:18-20, Mc. 1:16-20) descriu chemarea propriu-zisă a lui Petru la Apostolat. Prin cuvintele „*Veniți după Mine și vă voi face pescari de oameni*” (Mt. 4:19, Mc. 1:17), Iisus le adresează o chemare, o invitație de a-L urma, care presupune o reorientare radicală a vieților lor. Îndemnul Domnului Hristos reflectă o autoritate divină care nu admite ezitări, iar răspunsul imediat al lui Petru, care își lasă mrejele și Îl urmează, subliniază promptitudinea și totalitatea dăruirii lui. Investigarea lui Hristos inițiată în Evanghelia după Ioan (1:40-42), are ca și finalitate urmarea fermă a Lui: „*îndată, lăsând mrejele, au mers după El*” (Mt. 4:20, Mc. 1:18). Acest episod biblic subliniază tema chemării divine care transcende relațiile familiale și ocupațiile cotidiene, evidențiind vocația Apostolică, ca o prioritate esențială în noua comunitate a Împărăției.

Evangelistul Luca plasează chemarea primilor Ucenici în contextul unei minuni - Pescuirea minunată (Lc. 5:1-11). În urma minunii prinderii mulțimilor de pești, Petru cade la picioarele lui Iisus și exclamă: „*Ieși de la mine, Doamne, că sunt om păcătos!*” (Lc. 5:8). Iisus îl liniștește spunându-i: „*Nu te teme; de acum înainte vei fi pescar de oameni*” (Lc. 5:10). Relatarea din Evanghelia după Luca (5:1-11) oferă o viziune teologică profundă asupra Apostolatului. Acesta nu implică doar o chemare umană, ci un dar divin care transformă viețile obișnuite în misiuni sacre. Chemarea lui Hristos implică conștiința păcătoșeniei, o invitație la

---

¹ Conform Evangheliei după Ioan (1:35-42), cei doi ucenici ai lui Ioan Botezătorul, ce urmează lui Hristos sunt: Andrei (fratele lui Simon-Petru) și Ioan („ucenicul iubit”).

sfințenie, o reorientare completă a vieții și un răspuns imediat și total. Prin această relatare, Luca subliniază că Apostolatul este o vocație sacră, ce necesită o transformare profundă și un angajament total față de voința divină. Toate acestea se reflectă în atitudinea Apostolului Petru: „*Iar Simon-Petru, văzând acesta, a căzut la genunchii lui Iisus (προσεπεσεν τοις γονασιν Ἰησοῦ), zicând: Ieși de la mine, Doamne, că sunt om păcătos!*” (ζελθε ἀπ’ ἐμοῦ, ὅτι ἀνήρ ἁμαρτωλός εἰμι, κύριε) (Lc. 5:8); „*au lăsat totul și au mers după El*” (Lc. 5:11).

Capitolul patru tratează atitudinea Sfântului Apostol Petru în contextul minunii Schimbării la Față a Domnului (Mt. 17:1-13; Mc. 9:2-9; Lc. 9:28-36). În acest cadru, Apostolul Petru se remarcă prin „discursul” său: „*Și răspunzând Petru a zis lui Iisus: Doamne, bine este să fim noi aici (κύριε, καλόν ἐστὶν ἡμᾶς ὧδε εἶναι) dacă voiești (εἰ θέλεις), voi face trei colibe (ποιήσω ὧδε τρεῖς σκηνάς): Ție una, și lui Moise una, și lui Ilie una*” (Mt. 17:4; Mc. 9:5; Lc. 9:33).

Mai întâi, Apostolul își exprimă starea de uimire, și de bucurie („*bine este să fim noi aici*”). Partea a doua a discursului său, cuprinde propunerea de a rămâne pe Muntele Tabor în prezența divină a lui Iisus, a lui Moise și a lui Ilie, cu intenția de a ridica trei colibe. În acest moment, Petru experimentează o profundă trăire duhovnicească și uimire, care îi stârnește dorința de a rămâne în permanență în prezența lui Hristos. Totuși, propunerea sa de a construi trei colibe reflectă o reacție greșită și insuficient fundamentată teologic, indicând nevoia de a înțelege mai adânc scopul și natura revelației divine. Concepția greșită a lui Petru nu constă în propunerea de a construi trei colibe, ci în intenția greșită a lui Petru de a fixa un moment de revelare divină într-un context permanent. În concluzie, intenția greșită a lui Petru de a construi trei colibe în timpul Schimbării la Față reprezintă o încercare de a-l împiedica pe Iisus de la Patimi și Moarte.

Capitolul cinci subliniază experiența Apostolului Petru, mai exact, experiența grupului petrin (Petru, Ioan, Iacov) la minunea Învierii fiicei lui Iair. Prezența lui Petru la acest eveniment, îl pregătește pentru înțelegerea Tainei Învierii și a vieții veșnice.

Capitolul șase, intitulat „*Mărturisirea de credință a lui Petru din Cezareea lui Filip*” îl surprinde pe Apostol mărturisind credința în Hristos ca fiind „*Fiul Dumnezeului Celui viu*” (Mt. 16:13-20; Mc. 8:27-30, Lc. 9:18-21; In. 6:67-69). Mărturisirea de credință este unul dintre vârfurile înalte ale cunoștinței lui Petru. La o exegeză a mărturisirii de credință a lui Petru în contextul celor patru Evanghelii, observăm că aceasta constituie o formulare complexă și profundă a întregii Hristologii. Această mărturisire nu doar că evidențiază aspectele fundamentale ale învățaturii despre Iisus Hristos, dar reflectă și o înțelegere teologică evolutivă a identității și misiunii Sale. Mărturisirea lui Petru reprezintă un punct crucial în înțelegerea

teologică a lui Iisus Hristos și oferă o bază solidă pentru dezvoltarea doctrinei creștine în comunitatea primitivă. Ce a înțeles Petru din cele ce a mărturisit, nu știm. Cert este faptul, că ceea ce cred Apostolii despre Iisus este diferit de concepția greșită a poporului. Ei credeau că Hristos este Fiul lui Dumnezeu, dar nu aveau o credință desăvârșită. Acest lucru îl remarcăm din evenimentele viitoare, cele care țin de Patimile, Moartea și Învierea lui Hristos.

Umblarea pe mare a Apostolului Petru reprezintă o reflecție asupra uceniciei alături de Iisus (Mt.14:22-33; Mc. 6:45-52; In. 6:16-21). Minunea ni-l descrie pe Apostol aflat între două vârfuli: cel al credinței („*Doamne, dacă ești Tu, poruncește să vin la Tine*” – Mt. 14:28) și cel al îndoielii, al căderii („*Dar văzând vântul, s-a temut și începând să se scufunde a strigat, zicând: Doamne, scapă-mă!*” – Mt. 14:30). Mai mult decât acestea, fiecare gest al Apostolului Petru în cadrul minunii umblării pe mare este emblematic pentru momentele și etapele cheie ale uceniciei sale alături de Iisus Hristos. Aceste acțiuni nu doar că evidențiază curajul și credința sa inițială, dar și teama și îndoiala, oferind o imagine holistică a procesului său de creștere spirituală.

Partea a II-a

Atitudinea Apostolului Petru și pătimirea lui Iisus Hristos

În demersul nostru spre cel mai dramatic moment din viața Sfântului Petru (întreita lepădare de Hristos) observăm că degradarea credinței lui Petru nu este rezultatul unui singur eveniment, ci al unui proces complex care implică mai multe dimensiuni ale experienței umane și spirituale.

În acest sens, primul capitol reprezintă și prima etapă în descoperirea cauzei ce a dus la lepădarea lui Petru: „*Iisus vestește ucenicilor Patimile Sale. Petru „ispitește” pe Mântuitorul*” (Mt. 16:21-23; Mc. 8:31-33). În Evangheliile după Matei și Marcu, Iisus dezvăluie ucenicilor Săi planul divin al Suferinței, Morții și Învierii Sale. Aceasta marchează un punct crucial în misiunea Sa pe pământ și reprezintă o revelație esențială despre rolul Său mântuitor. Intervenția lui Petru: „*Și luându-L de o parte, a început să-L dojenească*” (Mt. 16:22a; Mc. 8:32b), alături de cuvintele rostite: „*Să-Ți fie milă de Tine, Doamne! Să nu Ți se întâmple Ție aceasta!*” (Matei 16:22), ilustrează un conflict între perspectiva umană și planul divin. Petru dorește să-L protejeze pe Hristos de suferință, demonstrând o iubire sinceră, dar limitată de perspectiva sa umană. El nu poate, încă, să înțeleagă că suferințele și moartea sunt parte esențială a misiunii de mântuire a lui Hristos.

Cea de-a doua etapă este dată de atitudinea Apostolului Petru în cadrul Cinei celei de Taină (Mt. 26:17-29; Mc. 14:10-26; Lc. 22:1-38; In. 13). În acest capitol, remarcăm reacția lui Petru de a se împotrivi Spălării picioarelor de către Domnul Hristos (In 13:4-17). Inițial, reacția lui Petru este cuprinsă de neînțelegere și rezistență. Petru nu poate concepe ca Învățătorul și Domnul său să se coboare la un astfel de act de smerenie. Această atitudine reflectă perspectiva umană și limitată a lui Petru. Dintr-o interpretare teologică și hermeneutică, spălarea picioarelor de către Iisus devine un simbol profund al curățirii spirituale și al modelului de lider divin care slujește. Acest act se dovedește a fi nu doar o practică ritualică, ci o lecție esențială despre natura slujirii și comunității în contextul credinței creștine.

A treia etapă cuprinde „*Prevestirea lepădării lui Petru de către Domnul Hristos*” (Mt. 26:30-35; Mc. 14:26-31; Lc. 22; 31-34; In. 13:36-38). În toate relatările Evangheliștilor, Petru declară cu tărie că nu se va lepăda de Iisus, iar această afirmație reflectă nu doar devotamentul său profund față de Mântuitorul, ci și complexitatea psihologică și teologică a acestei promisiuni. În Evanghelia după Matei (26:33), el afirmă cu tărie: „*Chiar dacă toți se vor sminti întru Tine, eu niciodată nu mă voi sminti*”. În Evanghelia după Luca (22:31-32), Iisus îl avertizează pe Petru despre încercările viitoare: „*Simone, Simone, iată Satana v-a cerut să vă cearnă ca pe grâu; dar Eu M-am rugat pentru tine, ca să nu piară credința ta. Și tu, oarecând întorcându-te, întărește pe frații tăi*”. Evanghelistul Luca este singurul care amintește despre rugăciunea lui Iisus pentru Petru (Lc. 22:32). În acest moment, Petru avea nevoie de mai multă rugăciune, în comparație cu ceilalți Apostoli, deoarece și căderea lui va fi mai mare. Ucenicia alături de Hristos necesită recunoașterea propriilor slăbiciuni și vulnerabilități. Încrederea excesivă în propriile forțe, așa cum a demonstrat Petru, duce la cădere.

Etapa a patra este dată de neputința privegherii lui Petru în Grădina Ghetsimani (Mt. 26:36-46; Mc. 14:33-42; Lc. 22:39-46). Neputința ucenicilor, și în mod special a lui Petru, de a rămâne treji și de a priveghea alături de Iisus, evidențiază slăbiciunea umană. Acest episod face referire la necesitatea rugăciunii continue pentru a rezista ispitei. În ciuda dorinței lor de a priveghea alături de Iisus, ucenicii cedează oboselii fizice, reflectând astfel lupta constantă între duhul osârduitor și trupul neputincios. Mustrarea lui Petru de către Iisus („*Așa, n-ați putut un ceas să vegheați împreună cu Mine?*”) este un îndemn puternic la veghe și rugăciune. Petru, care se arătase atât de curajos și devotat, este acum confruntat cu propria sa neputință. În acest moment, neputința lui Petru este o experiență concretă, care scoate în evidență incapacitatea Apostolului de a-și îndeplini angajamentele mărețe doar prin forțele proprii. Aceasta prefigurează lepădarea ulterioară și nevoia sa de pocăință și întărire în credință.

Partea a doua a lucrării se încheie cu un capitolul dedicat Întreitei Lepădării a Sfântul Apostol Petru (Mt. 26:58,69-75; Mc. 14:66-72; Lc. 22:55-62; In. 18:15-27), care este o consecință a etapelor menționate anterior.

Prima negare vine din partea portăriței (In. 18:17) care îl identifică pe Petru ca fiind ucenic al lui Iisus. Acesta neagă, în acest moment, în mod direct pe Iisus: „Nu știu ce zici” (Mt. 26:70), „Nici nu știu, nici nu înțeleg ce zici” (Mc. 14:66), „Femeie nu-L cunosc” (Lc. 22:57), „Nu sunt” (In. 18:17).

Cea de-a doua lepădare a lui Petru, urmează la scurt timp după prima (Lc. 22:58a). Este diferită de prima, momentul acuzației și al negării fiind mai intense (Mt. 26:72a). În cea de-a doua negare, Petru renunță la apartenența sa de grupul apostolic, neagă ucenicia alături de Hristos și își repudiază Apostolatul (Mc. 14:69-70a; Lc. 22:58; In. 18:25).

Cea de-a treia negare a lui Petru, este mult mai complexă decât cele anterioare, integrându-le pe acestea. Prin răspunsul său, Petru respinge trei aspecte fundamentale: 1. Pretinde că nu-L cunoaște pe Iisus; 2. Neagă apartenența sa la cercul celor Doisprezece Apostoli; 3. Renegă identitatea sa de galileean, și astfel își repudiază identitatea social-culturală și spirituală, în fapt, întreaga sa viață.

Plânsul cu amar al lui Petru oferă o privire subtilă asupra profundității ororii și a tristeții sale. El plânge și se tânguește pentru propriul păcat, asumându-și pe deplin acțiunile și având nădejdea în iertarea lui Hristos. Privirea lui Hristos (Lc. 22:61-62) ațintită spre Petru reprezintă un act de iertare care precede restaurarea completă a lui Petru.

Partea a III-a

Apostolul Petru și Învierea Domnului. O perspectivă ioaneică (In. 20-21)

Învierea lui Hristos este momentul mult așteptat de Petru. Din momentul întreitei lepădări, de la privirea lui Hristos (Lc. 22:61-62) și plânsul cu amar (Mt. 26:75; Mc. 14:72; Lc. 22:61-62), Petru trăiește într-o continuă așteptare a lui Iisus, pentru a-și exprima regretul și a-și arăta iubirea față de El. După Învierea Domnului, Evangheliștii ne prezintă „o altă personalitate a lui Petru”. Astfel că, alături de „ucenicul iubit” aleargă la mormântul gol, intră primul în mormânt și remarcă giulgiurile și mahrama așezate într-o ordine perfectă. În acest moment, a început să creadă nu spuselor Mariei („*au luat pe Domnul*” – In. 20:2) ci, că Hristos a Înviat. Graba cu care aleargă Petru spre mormântul gol poate fi interpretată ca o dorință de reconciliere și restaurare a relației sale cu Iisus. Vestea despre mormântul gol îi oferă lui Petru

o speranță nouă că Iisus ar putea fi viu și că există o șansă pentru iertare și restaurare personală (Ioan 21:15-19).

Repunerea în Apostolat a lui Petru, descrisă în Evanghelia după Ioan (21:15-19), este un moment mult așteptat, anticipat încă din timpul căderii și a Plânsului cu amar. Restaurarea lui Petru în Apostolat este marcată de un dialog profund între el și Iisus.

Iisus oferă lui Petru ocazia să-și reafirme dragostea și devotamentul față de El, prin cele trei întrebări și cele trei răspunsuri. Întrebările repetate ale lui Iisus către Petru reflectă și contrabalansează cele trei lepădări ale Apostolului înainte de Răstignire (Matei 26:69-75; Marcu 14:66-72; Luca 22:55-62; Ioan 18:15-27). Acestea pun accentul pe dragostea personală a lui Petru față de Hristos și subliniază importanța iubirii profunde și sincere în slujirea apostolică. În dialogul dintre cei doi remarcăm smerenia Apostolului, întrucât Iisus se adresează de două ori lui Petru folosind verbul „ἀγαπάω”, iar Apostolul folosește verbul „φιλέω” în toate cele trei mărturisiri ale dragostei sale.

Poruncile misionare: „*Paște mieușeii Mei*” și „*Paște oile Mele*”, folosite de Iisus în dialogul cu Petru (In 21:15-19), au o semnificație profundă și se referă la misiunea pastorală și responsabilitatea spirituală pe care Iisus o conferă lui Petru. Această poruncă simbolizează grija și conducerea spirituală pe care Petru trebuie să le exercite asupra comunității credincioșilor.

Concluzii

Atitudinea ambivalentă a Sfântului Apostol Petru față de Iisus, așa cum este descrisă de Evangheliști, reflectă complexitatea naturii umane, cu toate contradicțiile și paradoxurile sale. Petru este un exemplu de credință puternică, dar și de vulnerabilitate umană. Această dualitate face ca figura lui Petru să fie profund relevantă și reprezentativă pentru experiența umană, caracterizată de lupta între credință vs. îndoială, curaj vs. frică, loialitate vs. trădare. Evangheliștii ne arată că, în ciuda slăbiciunilor sale, Petru este un instrument al harului divin, capabil de mari fapte și de o dedicare profundă în predicarea cuvântului Evangheliei după repunerea în Apostolat (vezi FAp. 1-15).

Ambiguitatea inițială a atitudinii lui Petru față de Iisus, caracterizată de momente de credință profundă și slăbiciune umană, se dizolvă în cadrul mărturisirii iubirii sale din timpul repunerii în Apostolat. Iubirea și loialitatea lui Petru, reafirmate în fața lui Iisus (In. 21:15-17), elimină orice îndoială și conturează o atitudine clară și neechivocă de angajament și dedicare față de Mântuitorul. Astfel, iubirea mărturisită în acest moment crucial este răspunsul la întrebarea privind ambiguitatea atitudinii lui Petru.

Bibliografie

Biblia adică Dumnezeiasca Scriptură a Vechiului și a Noului Testament; Editura Fundația pentru literatură și artă, Regele Carol II, Ediția I, București 1938;

Biblia sau Sfânta Scriptură, Ediția Sinodală, Editura Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2006;

Biblia sau Sfânta Scriptură, versiune diortosită după Septuaginta; redactată și adnotată de Bartolomeu Valeriu ANANIA, Arhiepiscopul Clujului, Editura Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București 2014;

Novum Testamentum Graece, Nestle-Aland, 28th Revised Edition, Edited by ALAND Barbara and Kurt, KARAVIDOPOULOS Johannes, MARTINI Carlo M, METZGER Bruce M, Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart 2012;

ALLISON Dale C; DAVIES David W. *A Critical and Exegetical Commentary on the Gospel According to St Matthew*, in International Critical Commentary, Vol I, T&T Clark International, London, 2004.

BARNETT, Paul, *The Importance of Peter in Early Christianity*, Authentic Publishers, ePub Edition, Bletchley, Milton Keynes, England, 2016.

BEASLEY-MURRAY, George R.; *John*, editori METZGER, Bruce M.; HUBBARD, David Allen; BARKER, Glenn W., în Word Biblical Commentary, Revised Edition, Zondervan, Grand Rapids, Michigan, 2015.

BLAINE, Bradford Brad., *Peter in the Gospel of John. The Making of an Authentic Disciple*, Vol. 27, Society of Biblical Literature, Atlanta, 2007.

CHIRIL AL ALEXANDRIEI, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, în Părinți și Scriitori Bisericești, vol. 41, traducere de Dumitru Stăniloae, Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Ediția digitală Apologeticum, București 2000.

EDWARDS, James R., *The Gospel According to Luke*, editor CARSON Donald A., in The Pillar New Testament, Eerdmans, Grand Rapids, Michigan, 2015.

EDWARDS, James R., *The Gospel According to Mark*, în The Pillar New Testament Commentary, Eerdmans, Grand Rapids, Michigan, 2002.

HENGEL, Martin, *Saint Peter. The Underestimated Apostle*, traducere de TRAPP Thomas H., William. B. Eerdmans, Grand Rapids, Michigan, 2010.

HENRY, Matthew, *The Gospel of John*, în Complete Bible Commentary Verse by Verse, vol. 1, Reprint, ePUB, Bible Study Books, 2016.

HENRY, Matthew, *The Gospel of John*, în Complete Bible Commentary Verse by Verse, vol. 1-3 Reprint, ePUB, Bible Study Books, 2017.

HENRY, Matthew, *The Gospel of Luke*, în Complete Bible Commentary Verse by Verse, Reprint, ePUB, Bible Study Books, 2016.

HENRY, Matthew, *The Gospel of Mark*, în Complete Bible Commentary Verse by Verse, Reprint, ePUB, Bible Study Books, 2016.

HENRY, Matthew, *The Gospel of Matthew* în Complete Bible Commentary Verse by Verse, Reprint, ePUB, Bible Study Books, 2016.

IOAN GURĂ DE AUR, *Comentariu la Evanghelia de la Ioan*, Pelerinul român, Oradea 2005.

IOAN GURĂ DE AUR, *Omiliile la Matei*, în Părinți și Scriitori Bisericești, vol. 23, traducere de Dumitru Fecioru, Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București 1994.

JUDD, Frank. F.; HUNTSMAN, Eric D.; HOPKIN, Shon, *The Ministry of Peter the Chief Apostle*, Deseret Book, 2014.

KARAVIDOPOULOS, Ioannis, *Comentariu la Evanghelia după Marcu*, traducere de Sabin Preda, Editura Bizantină, București 2001.

MAIER, Gerhard, *Evanghelia după Ioan*, în Comentariu la Noul Testament, vol. 1-2, traducere de Dorina Schinteie, Lumina lumii, Oradea, 1999.

MAIER, Gerhard, *Evanghelia după Luca*, în Comentariu la Noul Testament, vol. 4-5, traducere de Dorina Schinteie, Lumina lumii, Oradea, 2013.

MAIER, Gerhard, *Evanghelia după Marcu*, în Comentariu la Noul Testament, vol. 3, traducere de Dorina Schinteie, Lumina lumii, Oradea, 2013.

MAIER, Gerhard, *Evanghelia după Matei*, în Comentariu la Noul Testament, vol. 1-2, Lumina lumii, Oradea, 2000.

MAXIM MĂRTURISITORUL, *Ambigua*, în Părinți și Scriitori Bisericești, vol. 80, traducere de Dumitru FECIORU, Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1983.

MUNTEANU, Liviu Galaction, *Viața Sfântului Apostol Petru*, Episcopia Ortodoxă Română, Cluj-Napoca, 1944.

ORIGEN, *Scrieri alese*, în Părinți și Scriitori Bisericești, vol. 7, traducere de Nicoleta NEAGA, Zorica LAȚCU, Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1982.

OSBORNE, Grant R., *John*, în Osborne New Testament Commentaries, Digital Edition, Lexham Press, Bellingham WA, 2018.

OSBORNE, Grant R., *Luke* (Osborne New Testament Commentaries), Digital Edition, Lexham Press, Bellingham WA, 2018.

OSBORNE, Grant R., *Mark*, în Teach the Text Commentary Series, Digital Edition, Baker Books, Grand Rapids, Michigan, 2014.

Osborne, Grant R., *Matthew*, în Exegetical Commentary on the New Testament, Ebook Edition, Zondervan Academic, 2010.

SETTIMIO, Cpriani, *Sfântul Petru, personalitate marcantă a Noului Testament*, traducere de CHIRIACESCU Rodica, Meteor, București, 2016.

SPENCE-JONES, Henry Donald Maurice, *The Gospel According to Mark*, în Pulpit Commentary, vol. II, Logos Research Systems, Inc, Bellingham WA, 2004.

SPENCE-JONES, Henry Donald Maurice, *The Gospel According to St. Matthew*, în Pulpit Commentary, vol. II, Logos Research Systems, Inc, Bellingham WA, 2004.

SPENCE-JONES, Henry Donald Maurice, *The Gospel According to St. Luke*, în Pulpit Commentary, vol. I, Logos Research Systemns, Inc. Bellingham WA, 2004.

SPENCE-JONES, Henry Donald Maurice, *The Gospel of St. John*, în Pulpit Commentary, vol. I, Logos Research Systems, Inc, Bellingham WA, 2004.

TOFANĂ, Stelian (coordantor), MIHOC Ioan (colaborator), BENEĂ Olimpiu (colaborator), *Studiul Noului Testament. Introducere generală. Evangheliile după Matei și Marcu*, vol. I, editor HAU Mihai, în Cursuri, Manuael și Tratate de Teologie Ortodoxă, Basilica, București, 2022.

TOFANĂ, Stelian (coordonator), PREDĂ, Constantin (colaborator), *Studiul Noului Testament. Evangheliile după Luca și Ioan. Problema Sinoptică. Faptele Apostolilor*, vol. II, editor HAU Mihai, în Cursuri, Manuale și Tratate de Teologie Ortodoxă, Basilica, București, 2023.

YVAN, Mathieu, *La figure de Pierre dans l'oeuvre de Luc (Evangile et Actes des apotres) Une approche synchronique*, Universite Saint-Paul, Ottawa, Canada, 200.

KEENER, Craig S., „Peter Confession and the Markan Narrative”, *Bulletin for Biblical Research*, vol. 30, nr. 1 (2020), pp. 52-72.

GERALD, O'Collins, „Peter as Witness to Easter”, *Theological Studies* vol.73, nr. 2 (2012), pp. 263-285.

OSBORN, Noel D., „Tent or Tabernacle? Translating two Traditions”, *The Bible Translator*, vol. 41, nr. 2 (1990), SAGE Publications Ltd, pp. 214–221.

PEPPARD, Michael, „Peter as the Rock. Tradition and Interpretation in Early Christianity”, *Studia Patristica*, vol. 85 (2017), pp. 201-219.

SKINNER, Christopher W., „Peter in John. The Restoration of the Denying Disciple”, *A Journal of Bible and Theology*, vol. 74, nr. 1 (2020), pp. 28-45.

TOFANĂ, Stelian, „Arătarea Domnului Înviat la Marea Tiberiadei și mesajul ei pascal (In. 21, 1-14)”, *Renașterea*, nr. 4 (2006), p.3.

TOFANĂ, Stelian, „Cine este Iisus? - Eu sunt învierea și viața! (Ioan 11, 25) - (partea I)”, *Renașterea*, Anul XXXIII, nr. 4 (2022), p.5.

TOFANĂ, Stelian, „Giulgiurile și mahrama. O taină a «mormântului gol»? (Ioan 20, 5-7)”, *Renașterea*, Anul XXXIV, nr. 4 (2023), p. 5.

TOFANĂ, Stelian, „Iisus și Maria Magdalena în noua istorie postpascală”, *Renașterea*, Anul XXI, nr. 4 (2010) p. 4.

TOFANĂ, Stelian, „Maria Magdalena și enigma Celui Înviat (In. 20: 14-18)”, *Renașterea*, nr. 4 (2000), p. 3.

TOFANĂ, Stelian, „Minunea de la Marea Tiberiadei între simbolism și mesaj pascal (Ioan 21, 1-14)”, *Renașterea*, Anul XXXI, nr. 4 (2020), p. 4.

NALEWAJ, Aleksandra, „We have Found The Messia (John 1:41)- The Formation of Disciples in the Gospel of John”, *Nova prisutnost* vol. XIX, nr. 2 (2021), pp. 315–328.

KIM, Sean Seongik, „The Delayed Call for peter in John 21:19”, *Neotestamentica*, vol. 51, nr. 1 (2017), pp. 41-64.

MAREČEK, Petr, „Simon Peter in Luke 5:1-11”, *Studia Theologica*, vol. 14, nr. 4 (2012), pp. 1–18.